

історія, фізика, судноводіння, образотворче мистецтво); ступенем вираженості схильності до обману (високий, середній, низький); типом емоційної зрілості (емпатійний, саморегуляційний, експресивний, експресивно-емпатійний). На основі даних кореляційного аналізу загальної вибірки встановлено, що найбільшою кількістю зв'язків володіє інтегративний показник схильності до обману, який досить тісно пов'язаний з показниками, що визначають емоційну зрілість, і її компонентами – емоційною експресивністю, емоційною саморегуляцією і емпатією. Проведено міжгруповий факторний аналіз у групах із різним рівнем схильності до загального обману, який показав, що в залежності від його прояву відбуваються зміни в домінуванні того чи іншого компонента емоційної зрілості. Поглиблений аналіз показав, що в структурі емпатійного типу отримано високі взаємозв'язки між показниками схильності до обману й емоційної зрілості, що може вказувати на вірогідну оцінку схильності даного типу до обману. В цілому отримані результати підтверджують гіпотезу про те, що схильність до обману особистості може визначатися ознаками емоційної зрілості, основною з яких, згідно з отриманими результатами, виступає емпатійна складова.

Ключові слова: поліграфне дослідження, типи емоційної зрілості, схильність до обману, діагностика схильності особистості до обману з урахуванням даних емоційної зрілості.

Submitted on 22.05.2017

УДК: 159.923.2 : 159.9.019.4

DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2017-7-5>

Лариса Анатоліївна Льницька,
старший викладач кафедри теорії та методики практичної психології,
Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського,
вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ЛОКУСУ КОНТРОЛЮ ОСОБИСТОСТІ, СХИЛЬНОЇ ДО ІНТЕРНЕТ-АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ

Суттєва обмеженість ціннісно-мотиваційної сфери в особистості, схильної до Інтернет-адиктивної поведінки, сприяє формуванню віртуальної реальності, орієнтації на зовнішні критерії оцінки, призводить до викривлення відображення дійсності, зниження почуття відповідальності, а, відтак, порушення її взаємодії з об'єктивною реальністю. Метою дослідження є визначення зв'язків локусу контролю та виразності проявів Інтернет-адиктивної поведінки в особистості. В емпіричному дослідженні використано методики: «Шкала Інтернет-залежності» С. Чена, «Рівень суб'єктивного контролю» Дж. Роттера, методика Т. Дембо-С. Рубінштейн. У дослідженні взяли участь 98 студентів Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського віком від 19 до 24 років. Проведений статистичний аналіз результатів дослідження дозволяє стверджувати наявність достовірного зв'язку між схильністю особистості до Інтернет-адиктивної поведінки та такими параметрами локусу контролю як загальна екстернальність та екстернальність в області виробничих відносин, досягнень і невдач. Досліджуваним, схильним до Інтернет-адикції, характерні занижені самооцінка та рівень домагань.

Ключові слова: особистість, Інтернет-адикція, локус контролю, інтернальність, екстернальність.

Постановка проблеми

Оволодіння інформаційними технологіями, які є невід'ємним компонентом сьогодення, відкриває широкі можливості для здійснення багатьох видів діяльності. Однак, надмірне використання ресурсів мережі Інтернет суттєво обмежує ціннісно-мотиваційну сферу адиктивної особистості, призводить до формування віртуальної реальності, в якій вона перебуває, орієнтації на зовнішні критерії оцінки, викривлення відображення дійсності, зниження почуття відповідальності, а, відтак, порушення її взаємодії з об'єктивною реальністю.

Ступінь відповідальності особистості за своє життя та поведінку показує локус контролю. Ця хара-

ктеристика особистості здійснює регулюючий вплив на формування системи взаємовідносин особистості з оточуючим світом та способів вирішення кризових ситуацій і є, відповідно, показником розуміння чинників власних проявів. Тому проблема взаємозв'язку локусу контролю та Інтернет-адиктивної поведінки є значущою і актуальною для сучасної психологічної науки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми

Психологічні аспекти Інтернет-залежності досить широко представлені вітчизняними та зарубіжними науковцями: С. К. Акімов, А. Г. Асмолов, Т. Ю. Больбот, О. Є. Войскунський, О. Ю. Єгоров,

О. В. Камінська, Л. В. Куліков, В. В. Плохих, Н. В. Чудова, Н. А. Цветкова, А. В. Цветков, Н. О. Цой, Л. М. Юр'єва, М. Шогтон, Д. Грінфілд, Дж. Грохот, К. Янг та ін.

У сучасній психологічній науці досі не визначено єдиної термінології в області проблеми Інтернет-адикції, тому зустрічаються терміни «залежність від Інтернету», «Інтернет-адикція», «надлишкове або патологічне застосування Інтернету» та інші, які здебільшого ототожнюються. При цьому під Інтернет-адикцією розуміють переважно безконтрольне прагнення до здійснення активності в мережі Інтернет.

О. Є. Войскунський відокремлює психологію Інтернету, або кіберпсихологію, як окрему галузь психологічної науки, яка поєднує методологію, теорію і практику дослідження видів, засобів і принципів застосування людьми соціальних сервісів Інтернету, які забезпечують пізнавальну, комунікативну, розважальну, трудову та інші види діяльності людини [3]. Під залежністю від Інтернету автор розуміє obsесивну пристрасть до участі в комп'ютерних і онлайн-іграх, застосування ігрових приставок, залежність від соціального використання Інтернету, а також патологічну прихильність до опосередкованих Інтернетом онлайн-аукціонів і казино або до електронних покупок / продажів, залежність від порнографічних і еротичних сайтів в Інтернеті, обговорення сексуальної тематики та ін. На його думку, ігрові та комунікативні цілі використання сервісів Інтернету є найбільш масовими і адиктогенними [2].

За особистісними характеристиками Інтернет-адикти відрізняються прагненням втечі до віртуальної реальності, до отримання задоволень та життя теперішнім днем, порушенням контролю часу та саморегуляції, перекладанням відповідальності за своє життя на інших. Це може бути показником орієнтації адиктів на зовнішні критерії оцінки, викривленого розуміння чинників власної поведінки.

Проблема локусу контролю в психології започаткована Джуліаном Роттером, який вважав, що люди відрізняються уявленнями про те, як вони контролюють події свого життя. Якщо людина вважає, що виникнення чи відсутність події залежить від її рішень та поведінки, ця подія знаходиться для неї під внутрішнім контролем. Таких людей називають інтерналами. Якщо, на думку людини, наявність чи відсутність події визначається зовнішніми факторами, результат сприймається як такий, що знаходиться під зовнішнім контролем. Таких людей називають екстерналами [12].

Впевненість у тому, що результат піддається чи не піддається контролю, здійснює важливий вплив як на вчинки і мотивацію людини, так і в цілому на самосприйняття. Коли людина стикається з неможливістю контролювати результат, це призводить до негативного результату: втрата мотивації, роздратованість, депресія тощо. Відчуття постійного або ситуа-

тивного контролю над обставинами здійснює позитивний вплив та покращує результативність [11, с. 44].

Спеціальні дослідження [1; 4; 6; 7; 8; 9; 10] вказують на низку психологічних особливостей особистості, які є типовими для Інтернет-адиктів і виступають чинниками, що визначають їхню здатність до оцінки причин власної поведінки та побудови адекватного образу реальності. Серед них: низький рівень соціально-психологічної адаптації, зниження почуття відповідальності за свої вчинки та життя (В. Д. Менделевич, М. О. Шаталіна), неадекватність самосприйняття (В. Л. Малигін, М. О. Шаталіна, Н. В. Чудова та ін.), труднощі самоконтролю в поведінці та емоціях (Н. С. Хомерікі), наявність фрустрованих потреб та використання їх неконструктивних компенсацій, домінування цінностей отримання задоволень (О. В. Камінська, Н. В. Чудова), звуження часової перспективи подій з минулого, теперішнього та майбутнього з концентрацією на теперішньому з гедоністичною та фаталістичною спрямованістю, схильність до ілюзорного сприйняття і оцінки оточуючої дійсності (С. К. Акімов, В. В. Плохих) тощо.

М. О. Шаталіна вказує у своїх дослідженнях на притаманність Інтернет-залежним інтернального локусу контролю. На її думку, за високого рівня інтернальності зовнішня середина меншою мірою детермінує життєдіяльність людини, аніж її внутрішні установки та переконання, домінує орієнтація на власні інтереси і бажання, серед яких може бути і перебування в мережі [10]. Протилежної позиції дотримуються В. Л. Малигін, Ю. О. Меркур'єва, А. В. Прокоф'єва, В. Н. Портнягін і М. В. Барішевська, які вказують на низькі значення у Інтернет-залежних за шкалами «локус контролю-Я» та «локус контролю-життя». Для них є характерним протиріччя між уявленням про себе як про сильну особистість, яка володіє достатньою свободою вибору, і відсутністю реальних планів в досягненні цілей та відповідальності за свої дії, впевненістю в тому, що життя не піддається свідомому контролю. Незадоволеність життям в Інтернет-адиктів обумовлює заглибленість у віртуальну реальність, труднощі контролю над своїм життям та часом, підміну активного життя в реальності активністю у віртуальному просторі, незадоволеність від самореалізації [5, с. 260].

Отже, теоретичний аналіз сучасних досліджень дозволяє описати особистість Інтернет-адиктів за допомогою таких характеристик: неадекватність самосприйняття, знижений самоконтроль, наявність фрустрованих потреб, акцентування на гедоністичному теперішньому, схильність уникати відповідальності тощо. Для Інтернет-адиктивної поведінки специфічним є відхід від реальності до віртуального світу. Наявність фрустрованих потреб, які особистість не може реалізувати в реальному житті, викликає прагнення їх реалізувати у віртуальній реальності. Гедоністична спрямованість особистості спонукає її до задоволення нагальних потреб. Унаслідок втечі до віртуа-

льної реальності, нездатності до критичної оцінки своїх дій, ілюзорного сприйняття реальності, домінування зовнішніх критеріїв оцінювання, викривлення самосприйняття Інтернет-адиктивна особистість не здатна до побудови адекватного образу об'єктивної ситуації та прийняття відповідальності за свої дії та життя в цілому. Відбувається формування віртуального світогляду, що призводить до порушення зворотного зв'язку в структурі взаємодії людини та дійсності. Оцінка реальності за критеріями віртуального світогляду ще більш посилює зниження відчуття відповідальності особистості за власні результати.

Мета дослідження – визначити зв'язки локусу контролю та виразності проявів Інтернет-адиктивної поведінки в особистості.

Завдання дослідження:

1) установити наявність достовірного зв'язку між параметрами локусу контролю та схильністю особистості до Інтернет-адиктивної поведінки;

2) виявити особливості самооцінки та рівня домагань Інтернет-адиктивних як показника зсувів локусу контролю внаслідок порушення зворотних зв'язків з дійсністю.

Гіпотеза дослідження: через порушення зворотного зв'язку з дійсністю людина з надмірним потягом до використання ресурсів Інтернету втрачає орієнтири правильності своїх дій та умови виділення причинності вчинків, що виражається і в оцінці себе, внаслідок чого виникають труднощі у визначенні правильності

своїх спонукань, невпевненість у рівні домагань, перехід на зовнішні, ілюзорні критерії оцінки, що призводить до підвищення екстернальності.

Організація та методи дослідження

В емпіричному дослідженні взяли участь 98 студентів соціально-гуманітарного факультету Університету Ушинського віком від 19 до 24 років.

Було використано методики: «Шкала Інтернет-залежності» С. Чена для діагностики рівня вираженості Інтернет-залежності, «Рівень суб'єктивного контролю» Дж. Роттера для виявлення параметрів інтернальності, методика Т. Дембо-С. Рубінштейн для дослідження рівня самооцінки та рівня домагань.

Для статистичної обробки емпіричних даних було використано непараметричні методи: критерій У Манна-Уїтні, критерій Н Краскела-Уолліса, рангова кореляція Спірмена.

Результати дослідження

За результатами методики «Шкала Інтернет-залежності» С. Чена встановлено, що 20% досліджуваних схильні до Інтернет-адиктивної поведінки, 42% мають ризик виникнення Інтернет-адикції, у 38% відсутні ознаки Інтернет-залежності.

У таблиці 1 представлено статистичні показники локусу контролю та самосвідомості за методиками Дж. Роттера та Дембо-Рубінштейн у підгрупах досліджуваних, схильних до Інтернет-адикції, не схильних та таких, що мають ризик виникнення адикції.

Таблиця 1.

Статистичні показники схильності до Інтернет-адикції, локусу контролю та самосвідомості в досліджуваних

Параметр	Підгрупи досліджуваних								
	Схильність до Інтернет-адикції			Ризик виникнення Інтернет-адикції			Відсутність ознак Інтернет-адикції		
	Me	Розмах значень		Me	Розмах значень		Me	Розмах значень	
	Min	Max		Min	Max		Min	Max	
Інтернет-залежність	67,5	65	81	52	41	64	36	29	42
Загальна інтернальність	4	3	7	6	2	9	6	3	10
Інтернальність в області досягнень	6,5	2	8	7	3	10	7	4	10
Інтернальність в області невдач	5	1	8	6	1	10	6	2	10
Інтернальність в сімейних відносинах	5	3	9	7	3	10	6	1	10
Інтернальність в області виробничих відносин	3	1	7	5	2	8	5	1	8
Інтернальність в області міжособистісних відносин	6	3	8	6	2	10	6	3	10
Інтернальність в відношенні до здоров'я та хвороби	6	2	9	6	3	9	5	1	10
Самооцінка	62	35	78	61	32	87	62	39	95
Рівень домагань	86,5	57	100	87	62	98	86	38	100

Примітка: Me – медіана, Min – мінімум, Max – максимум

Аналіз статистичних показників дозволяє стверджувати, що схильні до Інтернет-адиктивної поведінки перевершують досліджуваних з відсутністю ознак Інтернет-адикції за показниками загальної екстернальності ($U=177$; $p=0,001$), екстернальності в області виробничих відносин ($U=181$; $p=0,001$) та в області невдач ($U=268$; $p=0,085$). У підгрупі досліджуваних, не схильних до Інтернет-адикції, більш виражені показники інтернальності в області досягнень у порівнянні з підгрупою схильних до залежності ($U=267$; $p=0,078$). Досліджуваним, схильним до Інтернет-адикції, на відміну від несхильних, характерна більшою мірою виражена екстернальність в області досягнень та невдач, що пояснюється неадекватністю їхньої самооцінки і самосприйняття, відсутністю почуття відповідальності та об'єктивних критеріїв оцінки ситуації.

Порівняння результатів у трьох підгрупах досліджуваних (таких, що не виявили ознак адикції, мають ризик виникнення адикції та схильних до Інтернет-адикції) за допомогою критерію Н Краскела-Уолліса вказує на статистично значимі відмінності між ними за показниками рівня Інтернет-залежності ($\chi^2=83,580$; $p<0,0001$), загальної інтернальності ($\chi^2=10,984$; $p=0,004$) та інтернальності в області виробничих відносин ($\chi^2=10,777$; $p=0,005$). Спостерігається тенденція до відмінностей між групами за параметром інтернальності в області досягнень ($\chi^2=5,267$; $p=0,072$), який позитивно корелює з рівнем самооцінки ($r=0,344$; $p=0,01$) та рівнем домагань ($r=0,323$; $p=0,01$). Достатньо чіткі зовнішні критерії в сфері досягнень, невпевненість в собі, гедоністична спрямованість, відсутність почуття відповідальності за життя та конструктивного образу майбутнього спонукають адиктів розглядати ситуацію на основі зовнішнього контролю, що призводить до викривлення образу сприйняття дійсності.

Проведений кореляційний аналіз результатів дослідження усієї вибірки дозволяє говорити про наявність статистично достовірного зв'язку між ступенем вираженості Інтернет-адикції та параметрами інтернальності. Встановлено значущий негативний зв'язок рівня Інтернет-адикції з показником загальної інтернальності ($r=-0,259$; $p=0,01$). Особам, схильним до Інтернет-адиктивної поведінки, властива загальна екстернальність. Вони схильні перекладати відповідальність за події свого життя переважно на зовнішні обставини і не відчувають можливості підпорядкувати власному контролю різні сфери діяльності, орієнтуються на зовнішні критерії оцінки, часто сформовані у віртуальному просторі. Це є причиною викривлення відображення об'єктивної реальності та порушення зворотного зв'язку взаємодії з дійсністю.

Ступінь схильності до Інтернет-адикції негативно корелює з показником інтернальності в області виробничих відносин ($r=-0,262$; $p=0,009$). Високий

рівень екстернальності в цій сфері спонукає Інтернет-адиктів надавати важливішого значення зовнішнім обставинам та перекладати відповідальність на керівництво, співробітників або збіг обставин. У виробничій сфері, на відміну від сімейної та міжособистісної, найчіткіше визначена структура взаємовідносин та зовнішні критерії діяльності, на які і орієнтуються невпевнені в собі адикти.

Спостерігається тенденція до негативного зв'язку рівня Інтернет-адикції з рівнем самооцінки особистості ($r=-0,171$; $p=0,093$). Можна припустити, що занижена самооцінка Інтернет-адиктів викликає прагнення до самоствердження, створення ідеального образу «Я», які, не маючи можливості бути втіленими у реальному житті, реалізуються адиктами у віртуальній реальності. Рівень самооцінки має пряму кореляцію з рівнем домагань ($r=0,507$; $p<0,0001$). Занижена самооцінка породжує невпевненість у собі, суттєву обмеженість орієнтирів розвитку в майбутньому [7] і ще більш унеможлиблює самореалізацію адиктів у реальності, спонукаючи їх до втечі до віртуального світу та побудови віртуальних цінностей.

Аналіз результатів дослідження свідчить про властиві Інтернет-адикам загальну екстернальність, екстернальність в області досягнень та невдач і в сфері професійних відносин, занижені самооцінку та рівень домагань. Відсутність почуття відповідальності, невпевненість в собі, неможливість побудови конструктивного образу майбутнього призводять до порушення в системі взаємодії особистості з дійсністю і виступають чинниками адиктивної поведінки. Результати дослідження підтверджують позицію В. Л. Малигіна зі співавторами про притаманність Інтернет-адикам екстернального локусу контролю та протиріч у самосприйнятті як передумов заглибленості до віртуальної реальності та підміни активного життя в реальності активністю в віртуальному просторі [5].

Через порушення зворотного зв'язку взаємодії з дійсністю для Інтернет-адиктів характерною є зміна балансу відповідальності у бік орієнтації назовні. Вони пропускають об'єктивні факти через віртуальний світогляд, створюючи викривлений образ реальної дійсності. Таким чином утворюється провалля між внутрішнім світом особистості адиктів та реальною дійсністю.

Висновки

1. Схильність особистості до Інтернет-адиктивної поведінки пов'язана із загальною екстернальністю та екстернальністю в області виробничих відносин, досягнень і невдач.

2. Особистостям, схильним до Інтернет-адикції, характерні занижені самооцінка та рівень домагань. Відсутність почуття відповідальності, невпевненість в собі, нездатність до критичної оцінки своїх дій та самого себе, неможливість побудови конструктивного

образу майбутнього призводять до порушення в системі взаємодії особистості з дійсністю.

3. Унаслідок порушення зворотного зв'язку в структурі взаємодії з дійсністю Інтернет-адиктивна особистість не здатна до побудови адекватного образу об'єктивної ситуації, орієнтується на зовнішні, ілюзо-

рні критерії оцінки з віртуалізованого світогляду, що призводить до підвищення екстернальності.

Перспективи подальших досліджень відкриваються щодо визначення захисних механізмів психіки, які є чинниками запобігання Інтернет-адиктивної поведінки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Акімов С. К. Психологічні особливості Інтернет-адиктивних змін у структурі особистості: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології» / С. К. Акімов. – Одеса: ПНПУ імені К.Д. Ушинського, 2014. – 20 с.

2. Войскунский А. Е. Концепции зависимости и присутствия применительно к поведению в Интернете [Электронный ресурс] / А. Е. Войскунский // Медицинская психология в России: электрон. науч. журн. – 2015. – № 4 (33). – С. 6-12. Режим доступа: http://www.medpsy.ru/mprj/archiv_global/2015_4_33/number07.php.

3. Войскунский А. Е. Перспективы становления психологии Интернета / А. Е. Войскунский // Психологический журнал. – 2013. – Т. 34. – № 3. – С. 110-118.

4. Камінська О. В. Психологія Інтернет-залежності: монографія / О. В. Камінська. – Житомир: Видавництво ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 339 с.

5. Малыгин В. Л. Ценностно-смысловая сфера у подростков с интернет-зависимым поведением [Электронный ресурс] / В. Л. Малыгин, Ю. А. Меркурьева, А. В. Прокофьева, В. Н. Портнягин, М. В. Барышевская // Вестник новых медицинских технологий. Электронное издание. – 2016. – № 4. С. 258-263. Режим доступа: <http://www.medtsu.tula.ru/VNMT/Bulletin/E2016-4/7-5.pdf>.

REFERENCES

1. Akimov, S. K. (2014). *Psikhologichni osoblyvosti Intrenet-adyktivnykh zmin u strukturi osobystosti* [Psychological peculiarities of internet-addiction changes in personality structure]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Odesa: PNPUI imeni K.D. Ushynskoho [in Ukrainian].

2. Voiskunskiy, A. E. (2015). *Kontseptsii zavisimosti i prisutstviya primenitelno k povedeniyu v Internete* [Concepts of addiction and presence concerning the behavior in internet]. *Meditsinskaia psikhologiya v Rossii: elektron. nauch. Zhurn – Medical psychology in Russia: electronic journal*, 4 (33), 6-12. Retrieved from: http://www.medpsy.ru/mprj/archiv_global/2015_4_33/number07.php [in Russian].

3. Voiskunskiy, A. E. (2013). *Perspektivy stanovleniya psikhologii Interneta* [Prospects of the development of Internet psychology]. *Psikhologicheskii zhurnal – Psychological journal*, 3, 110-188, (Vol. 34). [in Russian].

6. Менделевич В. Д. Психология девиантного поведения / В. Д. Менделевич. – М.: МЕДпресс, 2001. – 432 с.

7. Плохих В. В. Особенности реализации когнитивных процессов у интернет-аддиктов / В. В. Плохих, С. К. Акімов // Психологический журнал, 2014. – Т. 34. – № 3. – С. 58-67.

8. Хомерики Н. С. Индивидуально-психологические особенности подростков с Интернет-зависимым поведением: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. психол. наук: спец. 19.00.04 «Медицинская психология» // Н. С. Хомерики. – СПб.: 11-й формат, 2013. – 24 с.

9. Чудова Н. В. Особенности образа «Я» «жителя Интернета» / Н. В. Чудова // Психологический журнал. – 2002. – Том 23. – № 1. – С. 113-117.

10. Шаталина М. А. Анализ факторов, влияющих на формирование Интернет-аддикции / М. А. Шаталина // Вестник КГУ. – Кострома: Издательство Костромского государственного университета, 2009. – Т. 15. – Серия «Педагогика. Психология. Социальная работа. Ювенология. Социокинетика». – № 1. – С. 188-192.

11. Amar P. *Psychologie für Fach- und Führungskräfte* / Patrick Amar. – Berlin: Springer Spektrum, 2013. – 292 s.

12. Kasten Y. *Attributionstheorie: Ort der Kontrolle* / Yvonne Kasten. – München: GRIN Verlag, 2002. – 15 s.

4. Kaminska, O. V. (2015). *Psikhologhiia Internet-zalezhnosti: monografiia* [Psychology of internet-addiction: monograph]. Zhytomyr: Vydavnytstvo ZhDU im. I. Franka [in Ukrainian].

5. Malygin, V. L., Merkureva, Yu. A., Prokofeva, A. V., Portniagin, V. N. (2016). *Tsennostno-smyslovaia sfera u podrostkov s internet-zavisimym povedeniem* [Axiological sphere of adolescents with internet-addicted behavior]. *Vestnik novykh meditsinskikh tekhnologii. Elektronnoe izdanie – Bulletin of new medical technologies. Electronic journal*, 4, 258-263. Retrieved from: <http://www.medtsu.tula.ru/VNMT/Bulletin/E2016-4/7-5.pdf>. [in Russian].

6. Mendeleevich, V. D. (2001). *Psikhologhiia deviantnogo povedeniia* [Psychology of deviant behavior]. Moscow: MEDpress [in Russian].

7. Plokhikh, V. V., Akimov, S. K. (2014). *Osobennosti realizatsii kognitivnykh protsessov u internet-addiktov* [Peculiarities of implementing cognitive

processes in internet-addicted persons]. *Psikhologicheskii zhurnal – Psychological journal*, 3, 58-67, (Vol. 34). [in Russian].

8. Khomeriki, N. S. (2013). Individualno-psikhologicheskie osobennosti podrostkov s Internet-zavisimym povedeniem [Individual psychological peculiarities of internet-addicted adolescents]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Saint Petersburg: 11-i format [in Russian].

9. Chudova, N. V. (2002). Osobennosti obraza «Ja» «zhitelia Interneta» [Peculiarities of self-concept of internet addicted]. *Psikhologicheskii zhurnal – Psychological journal*, 1, 113-117, (Vol. 23). [in Russian].

10. Shatalina, M. A. (2009). Analiz faktorov, vliiaushchikh na formirovanie Internet-addiktsii [Analysis of factors affecting the formation of internet addiction]. *Vestnik KGU – Bulletin of KSU*, 1, 188-192. Kostroma: Izdatelstvo Kostromskogo gosudarstvennogo universiteta, – T. 15. – Seriia «Pedagogika. Psikhologiya. Sotsialnaia rabota. Iuvenologiya. Sotsiokinetika» [in Russian].

11. Amar, P. (2013). *Psychologie für Fach- und Führungskräfte [Psychology for specialists and executives]*. Berlin: Springer Spektrum [in German].

12. Kasten, Y. (2002). *Attributionstheorie: Ort der Kontrolle [Attribution theory: place of control]*. München: GRIN Verlag [in German].

Larysa Ilnytska,

senior lecturer, Department of Theory and Methods of Practical Psychology,
Ushynsky University,
26, Staroportofrankivska Str., Odessa, Ukraine

PECULIARITIES OF INTERNET-ADDICTED PERSONALITY'S LOCUS OF CONTROL

The research hypothesis implies that significant narrowness of value and motivation sphere of an internet-addicted personality leads to the formation of virtual reality, results in his/her orientation at external assessment criteria, distortion of reality, decrease of the sense of responsibility, and thus, the violation of his/her interaction with the surrounding environment. The paper aims to determine the correlations of locus of control and the expressiveness of internet-addicted behavior manifestation. The survey involved 98 students of Ushynsky University aged from 19 to 24 using the The Chen Internet Addiction Scale, Rotter's Locus of Control Scale, and T. Dembo-S. Rubinshtein Method. For the statistical processing of empirical data, the following methods were used: Mann-Whitney U-test, Kruskal-Wallis test, and Spearman's rank correlation coefficient. The statistical data analysis has shown that person's propensity for internet-addicted behavior is correlated with general externality and externality in the field of work relations, achievements and failures. Persons prone to internet addiction are characterized by the decreased level of self-esteem and aspirations. The absence of the sense of responsibility, lack of self-trust, inability for critical assessment of one's own actions and oneself, for designing a constructive image of the future leads to the violations in the system of interaction with reality. As a result, an internet-addicted personality cannot build an adequate image of a situation, orients at external assessment criteria from virtual worldview which leads to the increase of externality. The research hypothesis has been confirmed.

Keywords: personality, internet addiction, locus of control, internality, externality.

Подано до редакції 24.05.2017

Рецензент: д. психол. н., проф. В. В. Плохих